

PROGRAM

Międzynarodowa konferencja

PL/EN/RU

Brzemie zwycięstwa

**II wojna światowa i jej skutki z perspektywy
75 lat od jej zakończenia**

8 maja 2020 | piątek

On-line: YouTube - MuzHPtv

Facebook - Muzeum Historii Polski

Program

10:00–10:10 **Otwarcie konferencji z udziałem Wicepremiera, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Piotra Glińskiego**

10:10–11:15 **PANEL 1:
Pamięć o II wojnie światowej. Kulturowanie – zapominanie – polityczne wykorzystywanie**

Debata dotyczyć będzie miejsca II wojny światowej w pamięci kulturowej Europy i szerzej Świata. Odnosząc się do Europy będziemy chcieli zapytać, czy można dziś mówić o ukształtowaniu się jednolitej pamięci europejskiej, czy pamięci narodowe zbliżają się do siebie i czy wciąż istnieją różnice między pamięcią Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej. Kolejne pytanie dotyczyć będzie wpływu historyków na kształtowanie pamięci o II wojnie światowej. Jaka jest ich rola? Czy nie zostali zepchnięci na drugi plan przez przekazy płynące z kultury masowej (książki popularne, film, gry komputerowe itp.)? Trzecie pytanie dotyczyć będzie obszarów i mechanizmów zapominania o historii, na ile są one powodowane przez bieżące potrzeby polityczne różnych państw, a na ile wpisują się w procesy zapominania właściwej pamięci kulturowej (wypieranie zjawisk z jakichś powodów nieodpowiadających własnej tożsamości).

Uczestnicy:

Andrzej Nowak | *Uniwersytet Jagielloński*

Mark Sołomin | *rosyjski niezależny historyk*

Jonathan Walker | *Brytyjska Komisja Historii Wojskowości*

Moderator:

Sławomir Dębski | *Polski Instytut Spraw Międzynarodowych*

11:30–12:30

PANEL 2:

Prawo wobec bezprawia. Problemy prawne wynikające z II wojny światowej we współczesnej Europie

Pomimo upływu siedemdziesięciu pięciu lat od zakończenia II wojny światowej, wydarzenia z lat 1939-1945 nadal obciążają stosunki międzynarodowe. Różne europejskie państwa w odmienny sposób mogą oceniać legalność faktycznych zmian granic, które następowały w tym okresie, inaczej zapatrują się na kwestię zasadności wypłaty odszkodowań za wyrządzone wówczas zbrodnie, różnie oceniają tytuł prawny do dzieł sztuki przemieszczonych w wyniku wojny. Są państwa, które w odniesieniu do niektórych popełnionych podczas wojny zbrodni podważają ich kwalifikację prawną jako zbrodni ludobójstwa, przeciwko ludzkości czy wojennej czy przeciwko pokojowi. Celem panelu będzie omówienie wybranych problemów prawnych o podłożu historycznym, sięgających okresu 1939-1945 a wywierających po dziś dzień wpływ na relacje między poszczególnymi państwami europejskimi bądź też rodzących skutki dla zobowiązań państwa wobec jakiejś grupy obywateli. Dyskusja będzie dotyczyła m.in. zagadnienia odpowiedzialności Republiki Federalnej Niemiec oraz Federacji Rosyjskiej na gruncie prawa międzynarodowego za działania III Rzeszy lub też Związku Sowieckiego.

Uczestnicy:

Łukasz Adamski | *Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia*

Stephan Lehnstaedt | *Kolegium Touro w Berlinie*

Jan Rydel | *Europejska Sieć Pamięć i Solidarność*

Oldřich Tůma | *Europejska Sieć Pamięć i Solidarność*

Moderator:

Rafał Rogulski | *Europejska Sieć Pamięć i Solidarność*

13:00–14:00

PANEL 3:

Zwycięstwo, czy "zwycięstwo" – dyskusje historiograficzne o konsekwencjach II wojny światowej

Debata zogniskuje się na pytaniu o ocenę podziału Europy, który miał miejsce po II wojnie światowej. Fundamentalne pytanie dotyczyć będzie natury wydarzeń w latach 1944-45. Czy zajęcie przez Armię Czerwoną obszaru Europy Wschodniej było wyzwoleniem czy nową okupacją? W jakiej mierze współczesna historiografia uporała się z doświadczeniem II wojny światowej? Interesuje nas w szczególności sposób, na ile upadek komunizmu stymulował nowe badania i zmianę sposobu oceny II wojny światowej w krajach dawnego bloku komunistycznego oraz czy i w jaki sposób te badania zostały przyjęte przez międzynarodowe środowisko historyczne.

Uczestnicy:

Łukasz Kamiński | *Platforma Europejskiej Pamięci i Sumienia*

Heorhij Kasianow | *Narodowa Akademia Nauk Ukrainy*

Peter Oliver Loew | *Uniwersytet Techniczny w Darmstadt*

Alvydas Nikžentaitis | *Litewski Uniwersytet Nauk Edukacyjnych*

Moderator:

Robert Kostro | *Muzeum Historii Polski*

---

prof. Andrzej Nowak – historyk, publicysta, sowietolog, wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kieruje Zakładem Historii Europy Wschodniej i Studiów nad Imperiami XIX i XX wieku w IH PAN. Zajmuje się głównie historią polityczną i myślą polityczną Europy Wschodniej XII i XX wieku, jest znawcą stosunków polsko-rosyjskich. Autor wielotomowej serii *Dzieje Polski*. Członek Rady Muzeum Historii Polski i Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej. Kawaler Orderu Orła Białego.

Mark Sołomin – rosyjski niezależny historyk. W badaniach zajmuje się pierwszymi tygodniami Wielkiej Wojny Ojczyźnianej, poszukując odpowiedzi na pytanie, dlaczego imperium Stalina po latach przygotowań do Wielkiej Wojny doznało tak druzgocącej klęski w lecie 1941 roku. Skłania się ku opinii, że ZSRR przygotowywał się do wojny ofensywnej. Autor siedmiu książek opublikowanych w Polsce, Niemczech, Czechach, Estonii, na Litwie i w Bułgarii.

Jonathan Walker – historyk wojskowości i wykładowca historii wojen XX wieku. Bada nie tylko strategię i taktykę wojenną, lecz także losy mężczyzn i kobiet zaangażowanych w działania wojenne. Członek British Commission for Military History oraz Honorary Research Fellow in War Studies na Uniwersytecie w Birmingham. Autor m.in. *Aden Insurgency*, *The Blood Tub* i *War Letters to a Wife* (redaktor). Jego najnowsza książka, *Operation Unthinkable* (2013), jest studium ściśle tajnego planu Churchilla dotyczącego ataku na Związek Sowiecki w 1945 roku. Polskiemu czytelnikowi Jonathan Walker jest znany jako autor książki *Polska osamotniona. Dlaczego Wielka Brytania zdradziła swojego najwierniejszego sojusznika* (2010).

dr Sławomir Dębski – historyk, politolog ekspert ds. międzynarodowych. Od 2016 roku, a wcześniej w latach 2007–2010 – dyrektor Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Autor książek, artykułów i zbiorów źródeł historii dyplomacji. Zainteresowania: polska polityka zagraniczna, polityka zewnętrzna UE, NATO, rosyjska polityka zagraniczna i wewnętrzna, stosunki niemiecko-rosyjskie. W latach 2011–2016 Dyrektor Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia.

---

dr Łukasz Adamski – historyk i politolog specjalizujący się w historii krajów Europy Wschodniej oraz analizie ich bieżącej sytuacji politycznej. Od 2016 roku zastępca dyrektora Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia. W latach 2006–2011 pracował w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych jako analityk, a potem koordynator programu ds. stosunków bilateralnych w Europie. W 2014 roku sprawozdawca Specjalnej Misji Obserwacyjnej OBWE na Ukrainie. Publikował w czasopiśmie naukowych oraz w opiniotwórczej prasie, m.in. w „Gazecie Wyborczej”, „Rzeczpospolitej”, „Tygodniku Powszechnym” czy „Süddeutsche Zeitung”. Autor monografii *Nacjonalista postępowy. Mychajło Hruszewski i jego poglądy na Polskę i Polaków* (2011).

prof. Stephan Lehnstaedt – uzyskał doktorat na Uniwersytecie Ludwika i Maksymiliana w Monachium (LMU) w roku 2008, zaś w roku 2016 habilitował się (w zakresie historii współczesnej i najnowszej) na Uniwersytecie Technicznym w Chemnitz. W kwietniu 2016 roku dołączył do zespołu Touro College Berlin, gdzie na stanowisku profesorskim zajmuje się judaistyką i badaniami nad Zagładą Żydów. Główne obszary jego zainteresowań to historia obu wojen światowych, Zagłada Żydów oraz rekompensata za nią w XXI wieku (renty za pracę w getcie). Ostatnio wydał książkę porównującą imperializm Niemiec i Austro-Węgier podczas I wojny światowej z imperializmem hitlerowców w czasie II wojny światowej na przykładzie okupowanej Polski.

prof. Jan Rydel – historyk, badacz Europy Środkowo-Wschodniej oraz stosunków polsko-niemieckich w XIX i XX wieku. Autor książek *Polityka historyczna w Republice Federalnej Niemiec. Zaszłości – idee – praktyka* (2011) i *Polska okupacja w północno-zachodnich Niemczech 1945–1948. Nieznany rozdział stosunków polsko-niemieckich* (2000, wydanie niemieckie: 2003). Do roku 2010 pracował na Uniwersytecie Jagiellońskim, obecnie jest profesorem Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. W latach 2001–2005 kierował Wydziałem Kultury, Nauki i Informacji Ambasady RP w Berlinie. Od 2008 jest polskim przedstawicielem w zarządzie Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki. Jest dobrowolnym kustoszem Muzeum Młodej Polski „Rydłówka” w Krakowie. Zasiada w Komitecie Sterującym Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność, koordynuje jej polskie działania.

dr Oldřich Tůma – starszy pracownik naukowy w Instytucie Historii Współczesnej Czeskiej Akademii Nauk w Pradze, wcześniej (1998–2017) dyrektor tego instytutu. Pierwotnie badacz historii średniowiecza i Bizancjum, od początku lat 90. XX wieku zajmuje się najnowszą historią Czechosłowacji i Europy Środkowej oraz zimnej wojny. Członek Rady Naukowej Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność o statusie obserwatora.

Rafał Rogulski – studiował kulturoznawstwo i politologię o specjalizacji niemieckoznawczej na Uniwersytecie Wrocławskim i Uniwersytecie w Marburgu, a także zarządzanie Executive MBA w Instytucie Nauk Ekonomicznych PAN w Warszawie. Był asystentem, a następnie doradcą profesora Władysława Bartoszewskiego – najpierw w polskiej Fundacji Roberta Schumana i Ministerstwie Spraw Zagranicznych (1998–2001), a następnie w Kancelarii Premiera RP (2008–2012). Od 2001 do 2005 r. był sekretarzem w wydziale kultury Ambasady RP w Berlinie. W latach 2012-2014 wicedyrektor Narodowego Centrum Kultury. Od 2010 r. dyrektor Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność. Zajmuje się zagraniczną polityką kulturalną, stosunkami polsko-niemieckimi, a także historią PRL i NRD.

---

dr Łukasz Kamiński – historyk specjalizujący się w najnowszych dziejach Polski i Europy Środkowo-Wschodniej. W latach 2000–2016 pracował w Instytucie Pamięci Narodowej, w tym od 2011 roku jako prezes. Autor licznych publikacji na temat komunizmu i oporu w krajach komunistycznych. Wykładowca na Uniwersytecie Wrocławskim. Od 2017 roku kieruje Platformą Europejskiej Pamięci i Sumienia – organizacją zajmującą się m.in. upowszechnianiem wiedzy na temat reżimów totalitarnych XX wieku.

prof. Heorhij Kasianow – dyrektor Katedry Historii Współczesnej i Polityki Instytutu Historii Ukrainy Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Autor, współautor, redaktor i współredaktor ponad 20 książek poświęconych historii Ukrainy XIX, XX i XXI wieku. Specjalizuje się w historii inteligencji, historii idei oraz *memory studies*. Ostatnio wydał *Past continuous: istorična politika 1980-h - 2000-h.: Ukraïna ta susidi* (2018).

prof. Peter Oliver Loew – dyrektor Instytutu Spraw Polskich w Darmstadt. Studiował historię Europy Wschodniej, slawistykę i ekonomię na uniwersytetach w Norymberdze, Fryburgu i Berlinie. Obronił doktorat z zakresu historii Gdańska w latach 1793–1997. Zajmuje się naukowo historią Polski i Niemiec, współczesnymi stosunkami polsko-niemieckimi, historią Polaków w Niemczech, historią i współczesnością Gdańska, Pomorza i Pomorza Gdańskiego, kulturą pamięci, historią literatury i muzyki oraz historią porównawczą Europy Środkowo-Wschodniej. Wykładowca na Politechnice w Darmstadt i Politechnice Drezdeńskiej, gdzie się habilitował. W 2020 roku otrzymał honorową profesurę Politechniki w Darmstadt. Tłumacz języka polskiego i angielskiego.

prof. Alvydas Nikžentaitis – litewski historyk, wykładowca akademicki, w latach 2000–2008 dyrektor Instytutu Historii Litwy. W 1992 roku wraz z Vładasem Žulkusem założył Centrum Historii Prus i Litwy Zachodniej przy Uniwersytecie Kłajpedzkim, którego został dyrektorem. W latach 1993–1998 kierował Katedrą Historii Uniwersytetu Kłajpedzkiego, później przez dwa lata współpracował z Centrum Historycznym Prus i Litwy Zachodniej. Specjalizuje się w stosunkach Wielkiego Księstwa Litewskiego z Zakonem Krzyżackim, historii Żmudzi, historii stosunków litewsko-niemieckich i historii społecznej Litwy średniowiecznej. Od 10 lat zajmuje się pamięcią kulturową. Autor licznych prac poświęconych historii Litwy. Prezes polsko-litewskiego Forum Dialogu i Współpracy im. Jerzego Giedroycia, członek Rady Muzeum Historii Polski.

Robert Kostro – historyk, publicysta, od 2006 roku dyrektor Muzeum Historii Polski w Warszawie. Absolwent Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego. Pracował jako dyrektor Departamentu Spraw Zagranicznych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i dyrektor gabinetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Był współtwórcą i dyrektorem programowym Instytutu Adama Mickiewicza. Członek wielu gremiów, takich jak Rada Naukowa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich czy Kolegium Historyczno-Programowe Europejskiego Centrum Solidarności. Współautor książek, m.in. z Rafałem Matyją *Świat polityki, dyplomacji, idei – słownik podręczny i z Tomaszem Mertą Pamięć i odpowiedzialność*. Autor licznych artykułów, m.in. w „Rzeczpospolitej”, „Tygodniku Powszechnym” i „Więzi”.

Organizatorzy

Muzeum Historii Polski – państwowa instytucja kultury, której siedziba powstaje na terenie Cytadeli Warszawskiej. Przygotowywana wystawa stała będzie przedstawiać najważniejsze wątki polskiej historii – państwa i narodu – ze szczególnym uwzględnieniem tematyki wolności: tradycji parlamentarnych, instytucji i ruchów obywatelskich, walki o wolność i niepodległość. Więcej na: muzhp.pl

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia – polska instytucja publiczna, utworzona przez Sejm RP na mocy ustawy i działająca na rzecz lepszego wzajemnego zrozumienia Polaków i Rosjan. Prowadzi m.in. działalność badawczą, wydawniczą i popularyzatorską. Więcej informacji: www.cprdip.pl.

Europejska Sieć Pamięć i Solidarność – międzynarodowe przedsięwzięcie, które ma na celu badanie, dokumentowanie oraz upowszechnianie wiedzy na temat historii Europy XX wieku i sposobów jej upamiętniania ze szczególnym uwzględnieniem okresu dyktatur, wojen i społecznego sprzeciwu wobec zniewolenia. Członkami Sieci są: Polska, Niemcy, Węgry, Słowacja i Rumunia, a status obserwatorów mają Albania, Austria, Czechy i Gruzja. Więcej informacji: www.enrs.eu.

Muzeum II Wojny Światowej – państwowa instytucja kultury z siedzibą w Gdańsku, upowszechniająca wiedzę o II wojnie światowej, pielęgnująca pamięć o jej ofiarach i bohaterach. Muzeum prowadzi działalność wystawienniczą, edukacyjną i badawczą, w ramach wystawy głównej, wystaw czasowych, działań edukacyjnych, wydawniczych oraz prac naukowo-badawczych i innych.

Patronat honorowy
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
prof. Piotra Glińskiego

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Organizator

Współorganizatorzy

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego